perkasa ir 2 šurfai iškasti į R nuo kapo Nr.1 vietos, namo Miesto aikštėje Nr.15 kieme. Ištirtas bendras 68 m^2 plotas. Daugiau kapų nerasta. Už 12 m į PR nuo kapo Nr.1 buvo vėlesnio laikotarpio duobė, kurioje aptikti kaukolės fragmentai. Įkapių prie jų nebuvo. Kaukolė galėjo būti tiek iš suardyto kapinyno, tiek iš bažnyčios šventoriuje buvusių palaidojimų.

Valdemaras Šimėnas

Vidgirių kapinyno tyrinėjimai 1994 metais

VUAK tęsė 1986-1989 m. pradėtus Vidgirių (Šilutės r.) kapinyno tyrinėjimus (žr. ATL 1986-1987 metais. V., 1988. P. 94-98; ATL 1988 ir 1989 metais. V., 1990. P. 99-105). 1994 m. ištirtas 190 m^2 plotas (perkasos Nr.19, 20a, 21a, 22a), kuriame surasta 10 nedegintų mirusiųjų kapų (kapai Nr.32-41) ir 11 apvalaus plano duobių (Nr.8-18). Apvalios duobės yra nevienalaikės. Vienos jų kastos kapinyno egzistavimo laiku ar net kiek anksčiau (duobė Nr.12), kitos iškastos kiek vėliau (duobė Nr.13 nuardė kapo Nr.32 kojūgalį). Daugelyje duobių pastebėti degėsių sluoksneliai. Keliose duobėse buvo rasta dirbinių: Nr.8 - didelė grublėto puodo šukė; Nr.9 - kryžinis smeigtukas ar pakabutis; Nr.13 - vienašmenio kalavijo iš kapo Nr.32 fragmentai. Kaip ir ankstesniais metais, vyrauja priešinga vyrų ir moterų laidojimo kryptis. Vyrai orientuoti galva į Š ir ŠV, moterys - į P ir PR. Tik moters kapas Nr.41 orientuotas galva į PV. Kapai Nr.32, 33, 35-39 vyrų; Nr.34, 40, 41 - moterų. Kapai Nr.39 ir 40 bei Nr.38 ir 41 sudaro poras. Jų kapų duobės jungiasi galvūgaliais. Toks reiškinys pastebėtas ir anksčiau (kapai Nr.10, 11, 13, 17, 14, 16, 18, 19). Vyrų kapai Nr.33, 36, 38, 39 ovalo formos, 3,2x2,25; 3x1,9 m dydžio, Nr.33, 35, 36, 38, 39 turi laiptelį kairėje mirusiojo pusėje. Kapas Nr.35 galėjo būti dvigubas. Čia kairėje vyro pusėje kiek aukščiau gulėjo moteriai būdingos anatomiškai išdėstytos įkapės: apgalvis, antkaklė, gintaro karolis. Kapuose

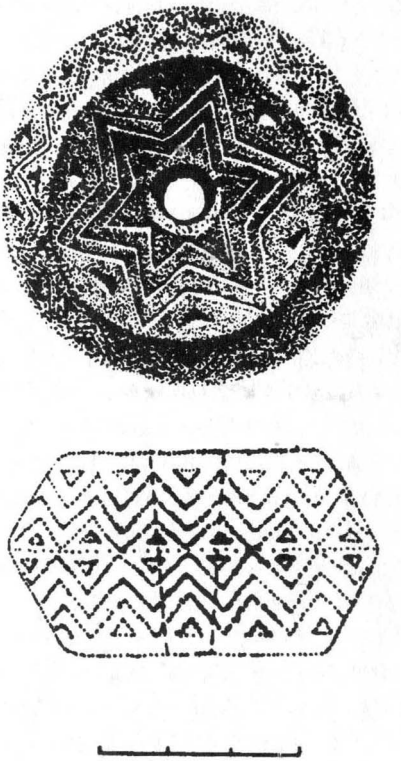
Nr.33, 38, 39, 40 pastebėtos medinių karstų žymės.

Vyrų kapuose vyrauja ginklai ir su žirgu susijusios įkapės. Kapuose Nr.32, 35, 36, 38 ir 39 aptiktos žirgų aukos (kapuose Nr.35, 36 - dviejų žirgų). Kape Nr.36 rastas įvijinis apyuodegis su užsikonservavusiais uodegos šeriais viduje. Kapo Nr.38 žirgo karčiai puošti smulkiomis įvijėlėmis. Žąslai rasti kapuose Nr.32, 33, 36, 38 ir 39. Jie geležiniai dvinariai su apvaliomis grandimis. Kapuose Nr.32, 33 surasti baltų kraštams nebūdingi H formos žąslai. Kapuose Nr.33, 36, 38 prie kojų gulėjo geležiniai pentinai su į išorę atriestais galais. Su žirgu susijusi įkapė - dalgis - surasta kapuose Nr.33 ir 39. Kapinyne rasta nemažai ietigalių. Kape Nr.33 jų buvo trys, Nr.32 ir 38 - po du, Nr.35 ir 39 - po vieną. Tik kape Nr.35 pasitaikė įmovinis kirvis. Dažna vyrų kapuose įkapė - kovos peilis-durklas su grioveliais prie nugarėlės. Jie rasti kapuose Nr.33, 35, 38 ir 39. Kape Nr.32 pirmą kartą Vidgirių kapinyne surastas vienašmenio kalavijo fragmentas. Šis kapas išsiskyrė turtingumu. Be žirgo aukos, H formos žąslų, dviejų ietigalių ir kalavijo, čia aptikti dar du kovos peiliai be grioveliu, 1 žalsvas stiklo karolis, sidabrinė paauksuota gyvuliniu ornamentu puošta segė, dvi žalvarinės ilgakojės segės su lieta užkaba, geležinis diržo apkalas ir sidabrinė ovalo formos diržo sagtis. Kapo kojūgalis ir dešinysis nuo mirusiojo galvos kapo duobės kampas suardytas kasant apvalias duobes. Kalavijas nulaužtas.

Kiti vyrų kapai papuošalais nepasižymėjo. Tik kape Nr.33 surasta sidabrinė tordiruota antkaklė, sidabrinė ir dvi žalvarinės ilgakojės segės bei trys įvijiniai žalvariniai žiedai, geležinė diržo sagtelė. Kituose kapuose surastos geležinės ilgakojės segės (Nr.35, 36, 38), du gintaro karoliai (Nr.36), viena žalvarinė storagalė apyrankė (Nr.36), du (Nr.35) ar vienas (Nr.39) įvijiniai žiedai, po dvi (Nr.36, 39) ar viena (Nr.38) geležinė diržo sagtis. Tik kape Nr.37 rasta žalvarinė diržo sagtis su dideliu stačiakampiu diržo apkalu. Kape Nr.36 surasta keramikos šukelė, o kape Nr.37 įdėti 3 skaldyti titnago gabalai, matyt, naudoti ugniai įskelti.

Moterų kapuose aptikti tik papuošalai ir darbo įrankiai: ylos (Nr.34, 35, 40, 41), peilis (Nr.40). Puošnumu išsiskiria kape Nr.34 rastas nedegto

molio ornamentuotas verpstukas (pav.15). Kape Nr.41 moters galvos dangą ar šukuoseną prie viršugalvio tvirtino virbo formos geležinis smeigtukas, ant kurio vieno galo kabojo 5 gintaro karolių pakabukas. Antkaklės rastos



Pav.15. Molinis verpstukas iš kapo Nr.34
Fig.15. Clay spindle from grave 34a

kapuose Nr.35 (sidabrinė) ir Nr.40 (žalvarinė). Abi jos tordiruotos, su kabliuku ir kilpele galuose. Kapuose Nr.34 ir Nr.40 rasta po dvi ilgakojes segės su lieta užkaba (kape Nr.40 viena segė sidabrinė, kitos segės žalvarinės). Kape Nr.41 aptikta tik viena žalvarinė segė. Moterų kapuose surasta pavienių gintaro karolių-amuletų (Nr.40 ir Nr.41 po du prie antkaklės ir segės). Kape Nr.34 mirusiosios delne rasta penkiolikos karolių apvara. Moterų kapuose žiedai įvijiniai. Kapo Nr.34 žiedas pinta priekine dalimi, viela apvyniotais galais.

Ištirti kapai datuojami V a. pabaiga - VI a. Kapinynas skiriamas Nemuno žemupio kultūrinei grupei. Laidojimo papročiuose ir įkapėse jaučiama Rytų ir Vidurio Europos didžiojo tautų kraustymosi laikotarpio įtaka.

Valdemaras Šimėnas

Rubokų kapinyno tyrinėjimai 1994 metais

Rubokų kapinynas (Šilutės r.) žinomas iš senesnės archeologinės literatūros. Ypač didelio atgarsio susilaukė kapinyne rastas sidabrinis geriamojo rago apkalas bei žalvarinė ilgakojė zoomorfinė segė. 1899 ir 1901 m. kapinyną tyrinėjo A.Bezzenbergeris. Čia jis ištyrė 51 kapą. Mirusieji laidoti nedeginti. Aptikti akmenų vainikų fragmentai, žirgų kaulai, V-VIII a. įkapės. Tyrinėjimų rezultatai XX a. pradžioje buvo skelbti spaudoje (Prussia, H.22, 1909, S.148-193).

Rubokų kapinynas yra 1,05 km į Š nuo kelio Juknaičiai-Tatamiškiai, 700 m į R nuo Vileikių evangelikų kapinių IV, 650 m į R nuo kelio Vileikiai-Šilutė, 200 m į ŠV nuo A.Lebedžio sodybos, miške.

Kapinynas nebuvo įtrauktas į kultūros paminklų sąrašus, nes konkreti jo vieta nebuvo žinoma. Nebėra ir Rubokų kaimo. Artimiausias kaimas - Vileikiai. Pokario metais ne kartą bandyta šio kapinyno ieškoti, tačiau nesėkmingai. Kadangi A.Bezzenbergeris savo straipsnyje paskelbė labai schematizuotą planelį ir jame nurodė kapinyno vietą, buvo pabandyta palyginti smulkius XIX a. pabaigos ir naujus kariškus žemėlapius. Pagal